

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת שלח

ט"ז בסיוון

פרקי אבות - פרק ב.

יום רביעי,

כ' בסיוון

ביום זה¹ אירעו כמה פורענויות, הן במסעות הצלב² והן בגזרות ת"ח ות"ט³, וכתב המגן אברהם⁴: "נוהגים להתענות ביום כ' בסיוון בכל מלכות פולין..."⁵, וכן אומרים שם 'סליחות' ביום זה. ויש נוהגים שלא לערוך נישואין היום⁵. וזו כנראה

(1) ראה בלוח 'דבר בעתו'.

(2) בפרעות המסע השני בשנת ד'תתקל"א, והראשונים יסדו קינות וסליחות ליום הזה (שם).

(3) בעיר נמירוב וסביבתה, באוקראינה. ואז גזר 'ועד ארבע ארצות' תענית וסליחות ביום זה (שם).

(4) סוף סימן תק"פ.

(5) ארחות חיים להרה"צ מספינקא [והוא בס' 'תצג ס"ק א בשם אמרי דוד], וכן בס' 'טעמי המנהגים עמ' תיח בשם הרה"צ מהר"י מבעלזא זצ"ל. ובס' 'נטעי גבריאל הל' נשואין פמ"ח הע' ח כתב ע"ז: "וכן הורה מו"ר מפאפא וכ"ק האדמו"רים מסאטמאר וליבאוויטש

הסיבה למסופר ביומן שנת תשל"ח:

במענה לזמן קביעת 'ווארט' שנערך באור לכ"א בסיוון, ענה הרבי: "בטח תהיה אחרי השקיעה"⁶. מאידך, בשנת תשד"מ כתבו לרבי על חתונה שנקבעה לכ' בסיוון, ולא הגיב דבר (אף-על-פי שעל תאריך אחר שכתבו לו קודם לכן - בטעות - כתב הרבי שאינו אפשרי)⁷.

זצ"ל. וצ"ע מקורו.

ומסיים "אכן כ"ק אדמו"ר מבאבוב שליט"א אמר שבגליציה עושין חתונה ביום כ' סיוון, שעיקר הקפיידא הוא רק במדינת אשכנז ופולין ששם היו הצרות והגזירות". וראה בס' הנשואין כהלכתם פ"ה סנ"ט "ימים שראוי להתענות בהם [וביניהם מנה את כ' סיוון, והביא את מנהג בעלזא בזה]... אך רבים אינם נמנעים מלערוך נישואין בימים אלה", ע"פ הרמ"א וב"ח אור"ח ס' תקע"ג.

(6) יומן שבסו"ס 'שיחות קודש' תשל"ח (מהדורת ברוקלין תשס"ב), ח"ג עמ' 368 (במהדורה הישנה אינו).

(7) שני המענות מופיעים ב'אוצר מנהגי חב"ד' דחודש סיוון (הנדפס עם תיקון ליל שבועות, הוצאת היכל מנחם, ירושלים תשס"ד) עמ' שיב.

כברוב המענות, אין בידינו את מלוא השאלות שהפנו לרבי, שאולי היו מסייעות בידינו להבין את הסיבה, כגון: אם החתן והכלה אינם מבני האשכנזים; או אם היתה סיבה פרטית כלשהי שמנעה הקדמת או איחור תאריך החתונה.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'לח

ערב שבת קודש

פרשת שלח

ט"ו בסיוון התשע"ד

יוצא לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ט"ו בסיוון ה'תשע"ד - כ"ב בסיוון ה'תשע"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ט"ו בסיוון	הלי ביאת המקדש פרק ה-ז.	הלי שכנים פרק ה.	מליית עה. עו. מיע כד. מליית סט. ע. עא.
ש"ק	ט"ז בסיוון	פרק ח-ט. הלי איסורי מזבח..	פרק ו.	מליית עד. מיע סא. מליית צא. צב. צג.
א'	י"ז בסיוון	פרק ב-ד.	פרק ז.	מליית צד. צה. צו. צז. מיע פו.
ב'	י"ח בסיוון	פרק ה-ז.	פרק ח.	מיע ס. מליית ק. צח. מיע סב. מליית צט.
ג'	י"ט בסיוון	הלי מעשה הקרבנות.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ט.	מיע סג. מליית קמו. מיע סד.
ד'	כ' בסיוון	פרק ד-ו.	פרק י.	מליית קלט. קיב. מיע סה.
ה'	כ"א בסיוון	פרק ז-ט.	פרק יא.	מיע פט. מליית קמה. קמח*.
ו'	כ"ב בסיוון	פרק י-יב.	פרק יב.	מיע סו. מליית קמו. מיע סז. מליית קב. קג. קלח.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחה	חמה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	72 ד'	120 ד'								
ו', ט"ו בסיוון	4.07	2.57	4.34	5.42	9.05	12.41	1.16	7.47.2	8.15	
ש"ק, ט"ז בסיוון	4.07	2.57	4.34	5.42	9.06	12.41	1.17	7.47.6	8.15	
א', י"ז בסיוון	4.07	2.56	4.34	5.42	9.06	12.41	1.17	7.48.0	8.16	
ב', י"ח בסיוון	4.07	2.56	4.34	5.42	9.06	12.41	1.17	7.48.3	8.16	
ג', י"ט בסיוון	4.07	2.56	4.34	5.42	9.06	12.42	1.17	7.48.6	8.17	
ד', כ' בסיוון	4.07	2.56	4.34	5.42	9.06	12.42	1.17	7.48.9	8.17	
ה', כ"א בסיוון	4.07	2.56	4.35	5.42	9.06	12.42	1.18	7.49.2	8.17	
ו', כ"ב בסיוון	4.07	2.56	4.35	5.43	9.07	12.42	1.18	7.49.5	8.17	

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י
שלח	7:10	8:28	7:25	8:31	7:18	8:32	7:26	8:29
קורח	7:12	8:30	7:27	8:33	7:20	8:35	7:28	8:31

עורך אחראי: לוי יצחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז
 יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב
 כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 6084000, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169
 ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

מכיוון שבכף החיים למוהר"ח פאלאג'י, לפני כן באותו סעיף, מתייר¹² במקום צורך ליטול לתוך כלי אכילה ריק, הרי שסובר שאין כלל חשש רוח רעה בעוד המים בכלי, כפשטות לשון אדה"ז, ומה שכתב להסיר את הכלי, הוא רק מצד כבוד הברכה (כמו שכתב בפשיטות בשו"ת יביע אומר¹³, הובא בס' הלכה ברורה כאן¹⁴) כיוון שסוף סוף זהו חלק הסטרא אחרא¹⁵.

הסרת כלים ריקים מהשולחן

אחד מעשרת הדברים שנאמרו ב'כוס של ברכה'¹⁶, הוא: "עיטור". אחד הפירושים ב'עיטור', הוא: "רוב חסדא מעטר ליה בנטלי", דהיינו היה מניח סביבו כוסות מלאים של יין, כעין עטרה¹⁷.
 וכתב בהגהות תפארת שמואל על הרא"ש שם¹⁸: "נ"ב: והאי עיטור נראה לי אפילו מאי דלא עבידנא האינדא, מכל מקום לא עבדינן היפך נגד מה שעשו חכמים הראשונים, ומשום הכי נראה דלא יאי עבדי אותן שמניחין הכלים ריקים עומדים על השולחן בשעת ברכת המזון. נהי נמי דלא מעטרינן להו, וכי בעבור זה עבדינן איפכא?! וכן שמעתי, שגדולים היו נזהרים בזה¹⁹ שלא להניח שום כלים ריקים בשעת ברכת המזון, נראה לי".

12 מס' עיקרי הד"ט ט"ו אות ט"ב, הובא בכף החיים (הרגיל) שם.

13 ח"ה חאו"ח סו"ס ב.

14 בבירור הלכה ס"ק ח. ומש"כ שם שזה שלא כמ"ש הקצות השלחן להחמיר בזה, איני רואה מדוע לא יפרש גם את דעת קצות השלחן כטעם מוהר"ח פאלאג'י שהוא מקורו. וכ"כ בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"א אות ו) שצין שם. ובס' רבבות אפרים שצין שם (ח"א ס"ל יב) שמחמיר בזה, לא נכנס כלל להבדל שבין מי נט"י שחרית למים אחרונים לענין רוח רעה. והוא כדעת הפסקי תשובות הערה 24 שהטעם הוא בק"ו ממה שאין מותרים כלים ריקים על השולחן בברהמ"ז, כש"כ מים אלו שיש בהם רוח רעה, הרי שבלא רוח רעה אין צורך להסירם.

15 כמ"ש בזהר פ' תרומה, ח"ב דף קנד ע"ב, ובכף החיים ס"ק א, ו ועוד.

16 ברכות נא, סע"א.

17 וראה בתורה תמימה, דברים, פרק לג הערה ע.

18 פ"ז ס"ל לה אות ל, הובא בברכי יוסף ס"ל קפג ס"ק א ובשערי תשובה שם ס"ק א.

19 בספר 'קב הישר' (ספר מוסר) לבנו של בעל התפארת שמואל, מוהר"ר צבי הירש קיידינבר, סוף פרק סד, כתב שהמרש"ל הזהיר על זה, שלא יעמיד שום כלי ריקן על השולחן בשעת ברכת המזון אלא רק כלים מלאים. וזאת ע"פ הזוהר פ"ל לך (ח"א דף פח,א) שאין הברכה שורה על כלי ריק, אלא דוקא מלא אפילו מעט.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 276 ש"ח (ב'4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 138 ש"ח (ב'2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 6084000.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

מים אחרונים

אופן הנטילה

הכלי המתאים: אין משתמשים בכלי של כסף למים אחרונים¹. כמות המים ומה נוטלים: "למים אחרונים, נוטלים קצה האצבעות"². העברת האצבעות על השפתיים: "למים אחרונים, נוטלים קצה האצבעות³, ואחר כך מעבירים אותם, כשהם לחים עדיין, על השפתיים (ובחג הפסח⁴ נוהגין שלא להעביר הידיים על השפתיים)⁵". ובקצות השלחן⁶ כתב: "ועיין גמרא יומא⁷ ורש"י שם, שכתב: 'דרך הנוטלים ידים לקנח את שפתם בידיים טופחות'". וביאר בפסקי תשובות⁸, שחלק הס"א חל רק על המים שנשפכו מאצבעותיו.

האם להסיר המים מעל השולחן?

בשולחן ערוך אדמו"ר הזקן⁹ פסק: "מים אחרונים אין נוטלין על גבי קרקע אלא בכלי, מפני רוח רעה ששורה עליהם כשהם על גבי קרקע. ואם אין לו כלי, נוטל על גבי עצים דקים וכיוצא בהם, והוא הדין כל דבר שחוצץ בינם לקרקע, אפילו רצפה, שאין רוח רעה אלא על גבי קרקע". לכאורה לפי זה, אין סיבה להסיר מן השולחן את הכלי שנטלו לתוכו לקראת ברכת המזון, שהרי אין בו רוח רעה (שלא כנהוג לגבי מי נטילת ידיים שחרית). אמנם למעשה כתב בקצות השלחן¹⁰: "ובכף החיים על שו"ע¹⁰ הביא מכף החיים פאלאג'י¹¹ שטוב להסיר הכלי עם מים האחרונים מהשולחן בשעת ברכת המזון, וכן נוהגין".

(1) בסה"ש תש"ב ס"ע 92: רצו להגיש מים אחרונים בכלי של כסף, ומיין כ"ק אדמו"ר שליט"א, וסיפר: פעם שאל אדמו"ר האמצעי אצל כ"ק רבינו הזקן, מה יהיה עניין מים אחרונים לעתיד לבוא, כיוון שאז יתקיים "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ"? וענה כ"ק רבינו הזקן, שהמים אחרונים אז יהיו עבור אלה שעסקו בעניני העולם בטהרה. וסיים (כ"ק אדמו"ר מהורי"צ): אז יוכלו להיות מים אחרונים בכלי של כסף" (תרגום מאדיש).

(2) ספר המנהגים עמ' 22, מ'היום יום' ד' כסלו.

(3) אף שבשו"ע (הב"י ס"ד ו' אדה"ו) (ס"ד) כתב: "אין צריך ליטול אלא עד פרק שני של אצבעות, שלמעלה ממנו אינו מגיע לכלוך המאכל", ובקצות השלחן (ס"י מג, בבדי השלחן ס"ק ח) הביא מהמשנה ברורה (ס"ק י) "ורע עלי המעשה" שיש אנשים שנותנים רק טיפת מים על ראשי האצבעות - הנה החיד"א (בהגש"פ שמחת הרגל, לפני ברהמ"ז. וכן רבים, כמו סידור הר"ש מרשקוב, החסד לאלפים, הבן איש חי, כף החיים למהר"ח פאלאג'י) הזהיר שלא ליטול מים אחרונים בשפע, כדי שלא לתת לקליפות חלק גדול, ובדרכי חיים [אות ע"ו] שכן נהג הגה"ק מצאנו, וכו' בדרכי חיים ושלום אות שג [אבל בכל מקורות אלו, וכן במה שציין בשו"ע הקצר פע"ו הערות 9-10 אינו מפורש כמנהגנו שנוטלין רק על קצות האצבעות].

(4) כזהירות מחשש 'שרוייה'. ראה סה"ש תש"ג ס"ע 64.

(5) ס' מג בבדי השלחן ס"ק י.

(6) דף פג ע"ב.

(7) ס"ק ז והערה 28, גם בשם הכף החיים ס"ק ט, ומתפלא על דברי הבן איש חי פ' שלח אות ח וכף החיים סוף ס"ק א, שמסתייגים מהנהגה זו לנקות במים את שפמו ושפתיו כי הרי שורה רוח רעה על המים, בניגוד לגמ' ורש"י הנ"ל.

(8) ס' קפא ס"ב.

(9) ס' מג, בבדי השלחן ס"ק י.

(10) ס"ק ח.

(11) ס' כה אות ג.

"שלה" - לצאת מעצמו ולפעול עם אחרים

"אתה דואג רק לצרכים שלך, אך לשם מה צריכים אותך - אינך שואל את עצמך", אמר אדמו"ר הזקן לאחד מחסידיו • פרשתנו מלמדת כי דברים אלו אינם אמורים רק כלפי מי שנמצא בשפל המדרגה, אלא גם לאנשי 'דור דעה' • ליהודי אסור להסתפק בשלמות של דבקות והתעלות עצמית, אלא עליו לצאת מד' אמותיו ולפעול עם הזולת • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

אכלו את המן שהיה "לחם מן השמים"², וטיב האוכל - "כצפיחית בדבש"³, ו"כל אחד מישראל טועם (במן) כל מה שהיה רוצה"⁴ (ועוד זאת - שעם המן ירדו גם אבנים טובות ומרגליות⁵); מים ניתנו להם מ"בארה של מרים"⁶, וענני הכבוד היו מגהצים את בגדיהם⁷ (כך שלא היה צורך במכבסה...). וגם נסיעתם במדבר היתה באופן של מנוחה ובקלות, שכן, העננים "מנמיך את הגבוה ומגביה את הנמוך והורג נחשים ועקרבים"⁸.

ולכן, דווקא בגלל זה שהמרגלים נוכחו בעת מתן תורה והוקירו את מעלת התורה (הזקוקה למצב של ניתוק מענייני העולם, כנ"ל) - רצו להישאר במדבר (במצב האמור), ולא להיכנס לארץ-ישראל, ארץ נושבת, אשר סדר החיים שם הוא - "שש שנים תזרע שדך גו"⁹, שעל האדם להתעסק בהשגת כל צרכיו הגשמיים, המבלבלים

א. ההוראה מ"שלה", שילוח המרגלים לארץ-ישראל לתור את הארץ:

המרגלים היו מהאנשים אשר נוכחו בעת מעמד הר סיני - "עינינו ראו ולא זר אזנינו שמעו ולא אחר", ומכיוון שכן תמוה ביותר: כיצד ייתכן לומר, אשר אנשים שראו כמו עיניהם התגלות הקב"ה בהר סיני יתפעלו מגוי חזק (כאילו יש לו איזה חוזק וכוח נגד הקב"ה) ועד שבגלל זה לא ירצו לעלות לארץ ישראל מפחד הגוי?!

ואמנם הקשה כן רבינו הזקן בליקוטי-תורה¹, ומבאר שאדרבה, היא הנותנת: דווקא מצד גודל מעלתם של המרגלים, להיותם מהדור דעה, תלמידיו של משה רבינו, שנוכחו במעמד הר סיני - לכן לא רצו להיכנס לארץ-ישראל. ביאור הדברים:

אחד מהטעמים שניתנה התורה במדבר הוא - מפני שכאשר היו בני-ישראל במדבר לא היו להם שום טרדות בענייני העולם (והיו יכולים להיות מסורים לגמרי לקבלת התורה), שכן, הקב"ה סיפק צרכיהם במדבר מלמעלה מבלי שיצטרכו להתעסק בזה כלל:

(1) ריש פרשתנו. וראה לקו"ש חלק ל"ד עמ' 85. וש"נ.

(2) בשלח טז, ד.

(3) שם, לא.

(4) שמו"ר פכ"ה, ג.

(5) יומא עה, א.

(6) תענית ט, א.

(7) פרש"י עקב ח, ב.

(8) פרש"י בהעלותך יו"ד, לד.

(9) ר"פ בהר.

פרשת שלח

שלח לך (יג,ב)

לדעתך (רש"י)

הלוא הקב"ה הבטיח לבני ישראל שיכבשו את הארץ ויירשוה, ואם כן מובן מאליו שגם ללא שילוח המרגלים, היו בני ישראל מנצחים במלחמה זו. בכל זאת שלח משה את המרגלים, כדי לברר כיצד נוח יותר לכבוש את הארץ, שכן "אין סומכין על הנס", ויש לעשות 'כלי' בדרך הטבע. וכסיפור הידוע עם אדמו"ר הזקן, שבהיותו במאסר נסע פעם אחת בסירה ורצה לקדש את הלבנה, וביקש מהפקיד הממונה עליו לעצור את הספינה. כאשר הלה סירב, נעצרה הסירה מעצמה. לאחר זמן מה המשיכה בדרכה, ואז חזר הרבי על בקשתו, והפעם הסכים הפקיד והרבי קידש את הלבנה. הרי שהרבי לא רצה לקיים את המצווה עלידי עצירת הסירה באופן ניסי, אלא דווקא עלידי שהפקיד יעצור את הסירה בדרך הטבע.

(לקוטי שיחות כרך יג עמ' 40)

כי חזק הוא ממנו (יג,לא)

כביכול אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם (סוטה לה)

כיצד באו המרגלים לידי טעות כזאת, שכביכול אין הקב"ה יכול להתגבר על עמי כנען? אלא המרגלים סברו שהואיל והקב"ה נתן כוח לסטרא אחרא לעמוד נגד הקדושה, הרי כאשר היא בתוקפה, אין הקב"ה בעצמו יכול כביכול לנצחה. טעותם זו נבעה מכך, שהם חשבו שחיות האלוקית שמחיה את ה'קליפות' מתלבשת בפנימיותן, כהתלבשות הנפש בגוף. לכן אמרו "כי חזק הוא ממנו", שכן החיות 'נתפסת' ב'קליפות' ומושפעת מהם, כשם שהנפש 'נתפסת' בגוף ומושפעת מאירועי הגוף. על זה ענו יהושע וכלב (לקמן יד) "סר צילם מעליהם". כלומר, החיות האלוקית המחיה את ה'קליפות' אינה אלא בבחינת 'צל' ומקיף עליהן, ואינה מתלבשת בהן בפנימיות, ולכן אין מי שמעכב ביד ה' מלהסתלק מעליהן.

(דרך מצוותיך עמ' קפא)

פרשת ציצית

בעת מאסרו של הרבי הרי"צ, בשנת תרפ"ז, נכנסו פקידי בית הסוהר לתאו כדי לצלמו. הרבי, שהיה אז באמצע תפילתו, רמז להם בידו שלא להפריע לו, והם עזבו את החדר. כעבור זמן מה חזרו הפקידים, והרבי, שבניתיים סיים את התפילה, התיישב כשהכיפה לראשו, ופרש את הטלית קטן כך שייראו את כל ארבעת הכנפות. הפקידים לא היו שבעי רצון מכך, ואמרו לרבי שיצניע את הציצית. אולם הרבי השיב בהחלטיות ובנחישות: רצונכם לצלם אותי? צלמו אותי כפי שאני נראה!... וכך עשו.

(שיחת י"ב תמוז תשכ"א. תורת מנחם תשכ"א (לא) חלק ג, עמ' 120)

וכו' – כי כל עילויים אלו אין להם שום ערך לגבי התגלות העצמות (בחינת "כי לא אדם הוא") שבמדבר דווקא;

...ועל דרך המבואר ברמב"ם¹⁴ בעניין עבודה מאהבה – כפי שמאריך בפרק שלם, שעבודת האדם אינה צריכה להיות כדי לקבל שכר, כולל אפילו שכר חיי העולם הבא (שעל דרך זה עובדים אותו "עמי הארץ והנשים והקטנים"), כי אם עבודה לשמה, עבודה מאהבה, כעבודת אברהם אוהבי, "שיאהב את ה' אהבה גדולה כו' עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה' ונמצא שוגה בה תמיד".

ולכאורה: לא די לך שאין לך עולם הזה (ו'וערסט אויסגערסן אין עולם הזה") שהנך מוותר על חי עולם הבא?!... ואין הפירוש שעולם הבא הוא ממנו והלאה – אדרבה, ביכולתו לתבוע מאת הקב"ה שיינתן לו חלקו בעולם הבא! אלא, שהשכר של עולם הבא אינו נוגע לו, מכיוון שיש לו עניין שבאין-ערוך – "לפני ה' ישפוך שיחו", באהבתו ישגה תמיד!

וזהו טענת המרגלים: אף שידעו שזה שהקב"ה ציווה להיכנס לארץ הוא מפני שעלידי זה יתוספו בהם עילויים רוחניים כו', מכל מקום ויתרו על כל המעלות, כי לא רצו להיפרד בשום אופן מגילוי האלוקות שבמדבר. ושני פרטים בזה:

א) כל ירידה בחזקת סכנה. ואף שישנה הבטחה שבל ידח ממנו נדח¹⁵ – הרי אפשר שזה יאריך משך זמן, ועד שייכתן שזה יתקיים רק "בגלגול אחר". ומכיוון שכן, כיצד אפשר להיפרד מגילוי אלוקות שבמדבר משך זמן רב כזה!?

ב) נניח אפילו שיכולים להגיע לעילויים אלו תיכף ומיד בלי כל ספק – הרי מה נוגע להם המעלות שיכולים להגיע על ידי עבודת הברורים (שאינן אלא כמו השכר של עולם הבא) – כאשר תמורת זה יכולים להיות במצב של דביקות נפלאה באלוקות, "באהבתה תשגה בה תמיד"!

ג. והמענה על זה הוא – דברי יהושע וכלב "טובה הארץ מאוד מאוד. אם חפץ בנו ה' גו"¹⁶.

ומטרידים דעתו של אדם ומונעים ומעכבים אותו מלהתמסר כראוי ללימוד התורה. וכמאמר רשב"י¹⁰ "אפשר אדם חורש כו' וזורע כו' תורה מה תהא עליה?!".

וגם אם תאמר לי שיש להם הכוחות להתגבר על הקשיים ולהתעסק בתורה – הרי זה רק בגדר ספק אם יוכלו לעמוד בניסיון, ולמה להיכנס ב"ספק" כאשר ישנה האפשרות להישאר במצב של מנוחה המאפשר בוודאי התעסקות בתורה ללא ניסיונות מצד טרדות הפרנסה כו'?!?

ב. ובעומק יותר:

מדבר הוא מקום אשר "לא ישב אדם שם"¹¹, כלומר אינו מקום ישוב אדם. ובתוכנו הרוחני "מדבר" מרמז על שלמעלה מבחינת אדם¹². שזהו החילוק בין עיר מושב ומדבר בתוכנם הרוחני: עיר מושב – מקום ישוב בני אדם – מורה על מקום שהוא כלי להתגלות בחינת "אדם העליון" (היינו בחינת אלוקות כפי שהצטמצמה בציר "אדם"); אבל "מדבר" מרמז על עצמותו יתברך, עליו נאמר "כי לא אדם הוא"¹³ – מקום אשר "לא ישב אדם – העליון – שם".

וזהו אחד הביאורים שמתן-תורה היה במדבר דווקא, כי בעת מתן-תורה היתה התגלות העצמות (אנוכי ה' אלוקיך), בחינת "כי לא אדם הוא", ולכן המקום המתאים לזה הוא במדבר דווקא, מקום אשר "לא ישב אדם שם".

ונמצא, שדווקא משום שהמרגלים ראו כמו עיניהם התגלות העצמות בעת מתן-תורה הקשורה בדרגת "מדבר" דווקא – לכן לא רצו להיפרד ממקום מדבר, ולהיכנס לארץ נושבת, מקום ישוב לאדם התחתון, המשתלשל מזה שהוא מקום ישוב לבחינת "אדם עליון" (למטה מבחינת "כי לא אדם הוא"), כנ"ל.

וזהו גם הסיבה לכך שהמרגלים לא התחשבו גם עם העילויים הרוחניים שבארץ-ישראל – שדווקא בארץ-ישראל ישנו העילוי שבעבודת הברורים, עלידי קיום התורה ומצוות בגשמיות

10) ברכות לה, ב.

11) ירמי' ב, ו.

12) ראה לקו"ת במדבר ד, ג ואילך. ובכ"מ.

13) שמואל"א טו, כט.

14) הל' תשובה פ"י.

15) ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד סה"ג. תניא ספ"ט.

16) פרשתנו יד, ח ואילך.

עליהם השרים תמיד לפי הנשמע ימס לבנינו, כמו שדרשו על פסוק "כנפי יונה נחפה בכסף" – מה יונה זו כנפיה מגינות עליה, אף ישראל מצוות מגינות עליהם". למקור האחרון העירני הרה"ח וכו' ר"מ וזכר שליט"א, ות"ח ת"ח לו.

גרסאות שונות ב'קרקפתא'

בלקוטי שיחות כרך ו' עמ' 272 (ובתורת מנחם חנ"א עמ' 224-225) נאמר:

קרקפתא דלא מנח תפילין יש לו דין מיוחד (ר"ה ז"א), ופסק דין ברור ברמב"ם (הל' תשובה פ"ג ה"ה), דהיינו שלא הניחם מעולם.

...ואף בכמה ראשונים הלשון קרקפתא דלא מנח תפילין (סתם – בלי תיבת מעולם)... בנוגע לדינא – פסק דין ברור הוא ברמב"ם – "מעולם". (וכנראה שכן הוא גירסתו בש"ס). וכן הוא בר"ה, ר"ף (אבל ראה שם ברא"ש), בעיטור בשם תשובות הגאונים, ועוד.

כמה שכתב כ"ק "אבל ראה שם ברא"ש", הוא שהרא"ש כותב בצורה מפורשת: "שבספרים שלנו לא נמצאת גירסא זו, אלא קרקפתא דלא מנח תפילין". ה"ועוד" הם שורה ארוכה של מקורות דלהלן:

ר"ן – ר"ה (שם). / ספר האשכול להראב"ד ח"ב הל' תפילין סי' ל. / זוהר חדש אחרי (מט,א). / שו"ת מן השמים סי' נ. / רמב"ן בשער הגמול. / רבינו יונה שער תשובה שער ג, יא. / ספר חסידים סי' תרו (אשר העתיק דברי הרי"ף). / כד הקמח לרבינו בחיי ערך תפילין ד"ה יש. / ראה גם

אבודרהם – תפלת ר"ה.

וראה גם בדברי כ"ק אדמו"ר בשם הסמ"ג והחינוך ובהמשך דברי רבינו בחיי על הזכות וההגנה להן זוכים ע"י קיום מצוות תפילין, וגם דעתו מסכמת (כרוב הראשונים) אשר 'קרקפתא דלא מנח תפילין' הוא מי שלא הניחן 'מעולם'.

הוראות מיוחדות

להלן השלמה קטנה לרשימה "בשליחות הרבי לכותל המערבי" (גיליון א'לו).

סיפר הרה"ח ר' משה דיקשטיין שי: ב'יחידות' אצל הרבי לפני חתונתי (בשנת תשל"ט) העניק לי הרבי דולר והורה לי לתיתו לצדקה ביום החתונה ליד הכותל המערבי לעניין של חינוך. טרם צאתי מחדרו הקדוש פנה אלי הרבי ואמר:

יש כאן דולר נוסף ותמסור זאת לכלה – באופן המותר על פי הלכה – שגם היא תתנו לצדקה ביום החתונה ליד הכותל המערבי לעניין של חינוך.

על פי הוראת הרה"ג ר' נחום טרבניק (ז"ל), מסרתי את הדולר לאבי, אבי מסרו לאבי הכלה שמסרו לכלה והיא אכן ביקרה בכותל ביום החתונה.

"הוראה פרטית" בעניין זה, נאמרה להרה"ח ר' שמואל הלוי שי' חפר בחודש כסלו תשל"א: מסתמא תעשו ה'תספורת' [=של בנו מנחם מענדל ב"ג טבת תשל"א] ליד הכותל המערבי. הודגש כי זו הוראה פרטית ואין לפרסמה כדי שלא לנגוע במנהג הקיים לעשות תספורת במירון – ה'תקשרות' גיליון 511 עמ' 15.

ראשית כל צריכים לדעת, ש"חפץ בנו ה", כלומר, כך הוא רצונו וחפצו של הקב"ה שבני ישראל יכנסו לארץ ישראל. ואם כן יש לקיים רצונו יתברך בלי שום טענה ומענה. ואדרבה, זהו אמיתית עניין עבודת השם "לשמה" – לא (כפי שחשבו המרגלים) לרצות דביקות בה', כי אם, לקיים רצונו של הקב"ה.

ובהוספה – שלאחרי שנתגלה שזהו "חפץ ה'" להיכנס לארץ ישראל – הרי מי שלא רוצה בכך, ואינו עושה כל מה שביכולתו שארץ ישראל לא תישאר ביד האומות, הנה לא זו בלבד שלא הגיע לפנימיות רצונו יתברך, אלא הרי הוא מורד בהקב"ה, וכהמשך הכתוב "אך בה' אל תמרודו!"

והשנית – "טובה הארץ מאוד מאוד", והיינו, כי הגם שהעבודה צריכה להיות רק מצד קבלת עול, לפי שכן הוא רצונו וחפצו של הקב"ה, מכל מקום, על-ידי זה גופא שמקיימים רצונו יתברך בקבלת עול, מתוסף גם בעילוי גילוי האלוקות, שזוכים ל"מאוד מאוד", ב' פעמים "מאוד" – באופן נעלה יותר ממה שנאמר במעשה בראשית "טוב מאוד" ("מאוד" פעם אחת).

הנה, "מאוד" מורה על "למעלה ממדידה והגבלה" שישנו בבריאה¹⁷. ואמנם בשביל השגת בחינת "מאוד" פעם אחת, צדקו המרגלים בטענתם שיש להישאר במדבר, כי דווקא שם מתגלה בחינת "כי לא אדם הוא"; ועל זה השיבו יהושע וכלב אשר "טובה הארץ מאוד מאוד" – שעל ידי הכניסה לארץ מגיעים לב' פעמים מאד.

זאת ועוד: לא זו בלבד שאחר-כך יתוסף בהם עילוי, אלא שזהו גופא (העבודה מתוך קבלת עול) היא נעלה יותר מהעבודה "לחפש דביקות" – כי חיפוש דביקות קשור עם דרגת הרצון, ואילו קבלת עול, קיום רצונו יתברך, קשורה עם דרגת ה"חפץ" – "חפץ בנו ה'" – שהוא פנימיות רצונו יתברך (ולכן על-ידי זה זוכים ל"מאוד מאוד", ב' פעמים מאוד).

ד. וזוהי גם ההוראה בעבודה:

תוכנה הרוחני של כניסה לארץ הוא – לעשות מארץ כנען ארץ ישראל. ובעבודת כל אחד ואחד הוא – לא להסתפק בעבודת עצמו, כי אם לעבוד

גם עם הזולת – הן עם בני ישראל, לקרבם לתורה ומצוות; ועוד זאת – אף עם מי שאינם יהודים בסביבתו, לפעול עליהם שיקיימו שבע מצוות בני נח, כפסק הרמב"ם¹⁸ שנצטוונו "לכוף את כל באי העולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח", ועל-ידי זה משלימים כוונת הבריאה – לעשות לו יתברך דירה בתחתונים.

אמנם ייתכן שאחד יבוא ויטעון: טוב לו להסתגר ב"במדבר" וילמד תורה לעצמו וכו' וכך ידבק הוא עם הקב"ה בתכלית הדביקות.

וכאשר טוענים אליו – ומה יהיה עם "עבודת הבירורים"? עונה הוא: הנני מוותר על הכול, רק שאוכל ללמוד תורה ולהתעסק בתפילה, עבודה לשמה!

ועל זה המענה:

א) אין צורך לחפש גילוי אלוקות, אלא רק לקיים רצון הקב"ה – מה שנתאוהו הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים – ללא חשבונות כו', כי זהו אמיתית העניין של "לשמה".

ומכיוון שהקב"ה ברא את העולם כדי שיעשה (על-ידי עבודת בני ישראל) "דירה לו יתברך" – שלזה זקוקים לא רק "בניין" עולמם של בני ישראל (על-ידי קיום התרי"ג מצוות), אלא גם "בניין" כל העולם כולו (שהוא עולמו של הקב"ה), על-ידי זה שגם אומות העולם מקיימים מצוות דידהו (שמטרתן היא לפעול ישובו של עולם) – מקיים היהודי את שליחותו לפעול ישובו העולם, על-ידי פרסום שבע מצוות בני נח אצל מי שאינם יהודים בסביבתו.

ב) גם בנוגע לדרגת האדם – הרי אדרבה, דווקא על-ידי עבודה זו (לקיים רצון הקב"ה בלי שום חשבונות) באים לדרגא נעלית יותר בגילוי אלוקות, "טובה הארץ מאוד מאוד" (וכאמור, לא רק שאחר-כך יבוא לעילוי גדול יותר, אלא שגם עכשיו נמצא בדרגא נעלית יותר).

וזהו מה שכתב הרמב"ם אודות עבודה לשמה – "והיא מעלת אברהם אבינו... שלא עבד אלא מאהבה":

ה"עבודה מאהבה" של אברהם אבינו התבטאה לא רק בזה שוויתר על שכר עולם הבא, אלא עוד זאת, שוויתר גם על העבודה של "שוגה בה תמיד"

18) הל' מלכים פ"ח ה"י.

17) ראה לקו"ת פרשתנו מב, ג. ובכ"מ.

'הפצת היהדות': ספר חובה

החובה לקרב יהודים לתורה ואין לעשות זאת - לאור תורתו והזכותיו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

גישתו הייחודית של הרבי, פירוט שפע הברכות המובטחות לעוסקים בכך, ושלת הוראות באשר לכל ההיבטים בפעולת קירוב הלבבות

הוצאת צאגו"ח • 368 עמודים

הפצה: קה"ת, חישי. להשיג בחנויות הספרים ובטל' 1700-704120

– וכפי שמצינו אצל אברהם, שלקח מזמנו שהיה אפשר לו לעסוק בתורה לעצמו ולהיות בדביקות בה' ועסק בזמן זה לפרסם אלוקותו יתברך בעולם – הן לבני משפחתו, "למען אשר יצווה את בניו ואת ביתו אחריו גו' לעשות צדקה ומשפט"¹⁹; והן לכל העולם כולו, כמסופר בארוכה בחז"ל וברמב"ם²⁰ אודות עבודת אברהם לפרסם אלוקותו לכל באי עולם.

ה. ההוראה מעניין האמור, שעבודת האדם צריכה להיות באופן של "שלח", לא להתבודד לעצמו ולהסתפק בהשגת שלימות עצמו, אלא צריך לצאת מהסגר ד' אמות שלו ולהשפיע מחכמתו לאחרים.

וכפי שנצטוונו (בעת מתן תורה) – "ואהבת לרעך כמוך"²¹, שכאשר נותנים לאדם דבר טוב, כולל גם כן – כישרונות מיוחדים המאפשרים לו להתפתח בחכמה מסוימת, עליו לדעת שאסור לו להחזיק טובה זו לעצמו, אלא צריך לחלק מזה ל"רעך כמוך".

וכפי שמצינו בהנהגתו של משה רבינו – בשייכות לחכמת התורה – שכאשר למד מפי הקב"ה דבר חדש בתורה, נהג בה עין טובה ומסרה תיכף לבניישראל. וכמאמר חז"ל²² "כיצד סדר משנה, משה למד מפי הגבורה נכנס אהרן שונה לו משה פירקו כו' נכנסו בניו שונה להן משה פירקו כו' נכנסו זקנים ושנה להם משה פירקו כו' נכנסו כל העם ושנה להן משה פירקו" – כלומר, משה רבינו לא סמך על אחרים שהם ימסרו את העניין לכל העם, אלא הוא בעצמו לימד אותם העניין ארבע פעמים, ולא רק עם חכמי העם, אלא שנה העניין גם ל"כל העם"!

וכשם שהוא בנוגע לחכמת התורה, כך צריך להיות בכל ענייני חכמה – שכולן נמשכו מחכמת התורה (כמאמר²³ "אסתכל באורייתא וברא עלמא") – שזוהי אחריותו וחובו של מדען ובעל חכמה, שאינו צריך לחכות עד שיבואו אליו לקבל

רפואה או עצה כו', אלא אם ישנה אפשרות לעזור לזולת (גם אם הלה הוא איש פשוט ביותר) עליו לעשות זאת מעצמו. ולא דווקא כאשר מדובר בעניין של פיקוח־נפש ממש (הדוחה את כל התורה כולה), אלא אפילו בעד הצלה פורתא, הרי מה לי קטלא כולה ומה לי קטלא פלגא, ועליו להפסיק מענייניו הוא ולהשתדל בטובת והצלת הזולת.

וההתעסקות בזה צריכה להיות לא רק באופן של "מהיכי תיתי", לצאת ידי חובתו – אלא צריך להיות נוגע לו בנפש, "אשר קרהו" – כי לולא זאת יחסר בהצלחת עזרתו, על דרך שמצינו²⁴ בנוגע לרופא "אסיא דמגן במגן (כשמרפא בחינם)²⁵ מגן שווה" כי אז "אינו מעיין כל כך בעניין החולי"²⁶.

ו. ושני עניינים בזה:

ראשית כל – תכלית בריאתו אינה בשביל כבוד עצמו, אלא כדי להוסיף בכבודו של הקב"ה, כמאמר חז"ל²⁷ "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו". ומה שהקב"ה בראו באופן שיהיה חכם גדול אין זה בכדי שהאדם יתגדל ויתרומם בעיני עצמו – כלום חסרה ישות ועבודה זרה בעולם?!... אלא כדי לשמש את הקב"ה על־ידי זה שמנצל את חכמתו להיטיב את עולמו של הקב"ה!

וכמענה אדמו"ר הזקן²⁸ לאחד מחסידיו שהתאונן על מצבו הגשמי המר (מחוסר לחם וכו'): "כל זה הוא מה שאתה זקוק, אבל מה שזקוקים אליך – אינך דואג כלום!" ("דו זאגסט אלץ וואסדו דארפסט און אויף וואס מען דארף דיר זאגסטו גיט"). מובן, שאדמו"ר הזקן לא אמר זאת כדי לפגוע בו ח"ו, אלא רק כדי להעמידו על האמת – כלומר, זהו האמת, שהאדם לא נברא בשביל עצמו, כי אם רק מה ש"צריכים לו" (כביכול) כדי שעל־ידו יתווסף בכבודו של הקב"ה. ולכל לראש – על־ידי שאינו מסתפק בהשגת שלימותו העצמית אלא משתדל לעזור לזולת ככל האפשר, כי בשביל זה נברא.

(24) ב"ק פה, סע"א.

(25) פרש"י שם.

(26) טור חו"מ סת"כ.

(27) אבות ספ"ו.

(28) סה"מ תש"ח עמ' 191. 194. ועוד.

כן היתה בכל הזמנים כולן, היו הכל זהירין וחרדיין במצות תפילין ובמצות ציצית וזולתם, אבל מיום שגברו הצרות ונתדלדלו הדורות וגזרו שמד שכל מי שיניח תפילין יפצעו את מוחו, הוצרכו ישראל להתרשל במצוה זו מפני הסכנה, ולא מסרו עצמן עליה כמצות המילה, ועל כן היא מרופה בידם היום,

ומצוות המילה שמסרו עצמן עליה עדיין היא מוחזקת בידן, וכל מצוה שלא מסרו עצמן עליה היא מרופה בידן וכיון שביד האדם לקיים מצוה זו אין (ראוי) לאחד מישראל שימנע מזה על המחשבה שהזכרתי למעלה, כי כל אדם ראוי להניח תפילין כל זמן שהוא בריא וגופו טהור מן החולי והמדוה, ואין צריך על כל פנים שיהיה לו גוף נקי כאלישע בעל כנפים, הוא שטועין בו הרבה בני אדם מהמון ישראל גם קצת מן היודעים שחושבין שאין כל אדם ראוי למצות תפילין אלא אם כן הגיע למדרגת אלישע בעל כנפים שנעשה לו נס, ושיהיה לו גוף נקי כמוהו, וזו היא הסיבה שהמצוה הזאת מרופה בידם ולא יחזיקו בה, ולא ידעו ולא יבינו כי אין המאמר הזה אמור אלא בשעת השמד, שאם המניח תפילין הוא כדאי ובטוח על עצמו שיעשה לו נס כאלישע בעל כנפים יש לו להניח תפילין בשעת שמד, ואם לאו אין לו להניחם מפני הסכנה, אבל שאר כל המון ישראל שלא בשעת הסכנה חייבים להניח, וכל ישראל ראויים לכך, כי כל העדה כלם קדושים".

טוב לבטל מקצתה מכולה

וכך משמע גם בשאלות ותרבות מן השמים לרבינו יעקב ממרויש סי' כו, שכתב: "אך פשיעה היא בידינו כשאין אנו מניחין מיראה שמא יישן בהם ושמא יפיח בהם, כי טוב לבטל מקצתה מלבטל כולה!"

ואף שאין ראייה לדבר זכר לדבר אף מלשון הנודע ביהודה בשו"ת שלו יו"ד סי' עא: "שהרי האידנא אף שהיהודי היותר שפל ומזולזל והפחות שבפחותים על כל פנים נוהר להניח תפילין...", אלא ש"בימים הקדומים שהיה בנמצא עמי הארצות שהיו מזולזלין בהנחת תפילין" (עובדה זאת שבמשך דורות רבים היתה מצוה זו רפויה

– נזכרת בדברי רבים מהראשונים: ר' שרירא גאון בשבלי הלקט ("והאידנא מהאי טעמא מזולזלי בהו רובא בעלמא"), ברשב"א שבת קלא, א ("דמועטין שבישראל מניחין תפילין"), וראה עוד במובא במילואים לתורה שלמה כרך יב אות מב בתחילתו ובשולי הגיליון שם).

מצווה זו תהיה למחסה

וב"תרעא זעירא" שבראש ספר שו"ת משנה שכיר לגאון רבי ישכר שלמה טייכטל הי"ד ה"ב (הוצאת מכון ירושלים תשמ"ז) כותב המחבר:

"וכעת שצער חבלי משיח שורר בעולם במידה גדולה וגדושה מאוד מאוד, אמרתי לומר דבר בעתו כדי להביא טובה לעולם, ולעורר את העולם להשתדל בכל עוז לקיים מצוות תפילין כתיקונה, ולפעול אצל אחרים שהתרשלו במצוה זו שמעתה יתנו לבם לקיימה, כי היא תהיה לנו למחסה מזרם ומטר של השונאים הקמים עלינו עתה מכל צד".

הוא תומך יתדותיו בספרי המקובל האלוקי בעל שערי אורה בספרו צפנת פענח על הגדה של פסח המבאר כי "היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים" (שמות יד, לא) מוסב על כי היד שלנו היא הנוקמת והנפרעת לנו מצרינו, ועליה אמר הנביא (ישע' נא, טו) עורי עורי לבשי עוז זרוע ה' וכו' ועליה נתייסד סוד תפילין ואמרו ז"ל (ברכות ז, זוהר ויקרא דף רסט?) אין עוז אלא תפילין, וסוד הזאת רפאה מחלת מצרים, והיא אשר הפכה נחליה לזפת ועפרה לגפרית, לפי שראתה העוול והחמס אשר עשו לנו המצרים על לא חמס בכפינו. והשווה גם לדברי הספה"ק נועם אלימלך עה"פ בראשית ללו ויעקב רועה. ומכאן מסכם המחבר "הרי הסוד מצות תפילין נוקמת נקמתנו על העולם והחמס שנעשה לנו בחנם בלא דבר, והיא הרופאת אותנו מכל צרינו ומכל נגע ופגע רע ר"ל".

הגנה בזמן הגלות

ובתשובת הריב"ש סימן קמו באמצע התשובה, מזהיר לדקדק בהנחת תפילין כשרות ואולי בשכר זאת ינצלו מאותן עונשי אלפי זהב המטילים

אילו היו ממשיכים להניח...

עוד על הקשר והשייכות שבין תפילין ולולב קוראים אנו במקור קדום יותר – ב'ספר החינוך' (מצוות נטילת לולב, עמ' שכד):

"שהאדם נפעל כפי פעולותיו שיעשה תמיד... ועל כן כי רצה המקום לזכות את עמו ישראל אשר בחר, הרבה להם מצוות להיות נפשם מתפעלת בהם לטובה תמיד כל היום ומכלל המצוות היא מצוות התפילין... ומתוך פעלו זה, תמיד יחד על מחשבותיו לטוב, ויזכור ויזהר תמיד כל היום לכווין כל מעשיו ביושר ובצדק, וכמו כן מצוות הלולב עם שלושת מיניו, מזה השורש הוא... כי כל שמחת לְבָנו לשמו ולכבודו...".

ונחזור לדברים נוספים שכתב כב' קדושת אדמו"ר מהורש"ב נ"ע (קונטרס ומעין עמ' 47):
האיש הזה... יודע הוא אשר סר מדרך התורה והמצוה... ויש תקוה אשר לעת מן העתים ישם אל לבו וישוב אל ה', באשר אף על פי שחטא ישראל הוא שיש בו ניצוץ אלוקי... ובפרט כאשר צר לו ומצאוהו צרות רבות ורעות ר"ל, קרוב בדבר שיחזור בתשובה... וכאשר ראינו בעת הפרעות בקיוב אשר כמה מהסטודענטען נתעוררו להניח תפילין וכדומה, ואם כי לא נמשך זמן רב, מכל מקום הרי התעוררו לשמור את המצוות, ואפשר אם היה אז אחד מהחרדים מתקרב אליהם לחזק בלבם התעוררות הזאת, היו הולכים בדרך הזאת, להבא היו מתחזקים יותר ויותר בזה...".

[ביחידות אחד מחשובי אנ"ש בקיץ תשכ"ז התייחס הרבי לעובדה שאנשי ציבור הניחו תפילין ליד הכותל המערבי, ואמר בין השאר: אילו היו באים אליהם גם בימים נוספים, הם היו ממשיכים להניח תפילין...].

ובשמחת תורה תרצ"ג (לקוטי דיבורים, כרך א, ו,א) תובע כב' קדושת אדמו"ר מהוריי"צ "לעשות מרימונים פרדס" (על פי שיר השירים ד, יג), ומסביר דבריו (תרגום מאידיש):

לתפוס יהודים ולשכנעם להניח תפילין... אף שלמחרת אולי לא יניחו, הרי גם בפעולה [חד-פעמית] זו יש תועלת, אך הכול יש לבצע מתוך קירוב.

מזכי הרבים

ב'ספר חסידים' סימן שסג מובא:

"מעשה בחסיד אחד שהיה נושא תפילין וציצית כל היום [=רצה לומר שנשא אתו תפילין וציצית להשאיל למי שצריך – מקור חסד (להר"ר מרגליות) שם] וכשמת שמעו שבני מעלה הספידו עליו ואמרו (דברים ל"ג כ"א) צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל – שהיה מזכה את אחרים. וממשיך:

"לעולם יהיה אדם ערום ביראה ודעתו לאביו שבשמים לדבק במצותיו ולקרב את הבריות [=על פי אבות פ"א מ"ב: אוהב את הבריות ומקרבן לתורה].

אין להימנע מפני הקדושה

וכן כתב רבנו בחיי (בספרו בד הקמח, ערך תפילין):

"יש מתרשלין במצות תפילין שאינן זהירין בהנחתן, מפני שחושבין שהתפילין צריכים קדושה וטהרה יותר מדאי, ואין לאל ידם להתקדש ולהטהר כל כך שיהיו ראויים להניחם, והנה הם טועים במחשבה זו חוטאים חטא גדול שלא ככוונה אלא בתמימות לב, שהרי מצינו ספר תורה מקודש וחמור יותר מן התפילין, וכל אחד ואחד מישראל עולה וקורא בתורה, וראוי הוא לכך, ואין אדם מישראל נמנע מזה מפני קדושת ספר תורה, ואם בספר תורה כך, אין צריך לומר בתפילין שיש בהן ארבע פרשיות של תורה בלבד".

לא רק אלישע בעל כנפיים...

ממשיך רבינו בחיי שם ומסכם:
"ומעתה כל מי שחננו השם דעת ובינה ובהשכל ונתן לו עיניים לראות ואזנים לשמוע, צריך הוא שיתבונן בגודל כוח מצות התפילין כיון שהמורד בה עונשו חמור כל כך עד שמים יגיע, שהוא נמנה מכלל עוון פושעי ישראל בגופן אשר לא יצילו את נפשם מיד להבה, ועל כן יצטרך שתהיה המצוה הזאת רגילה בישראל ושתהיה מוחזקת בידם, כי

וכידוע²⁹ גם כן פתגמו של הבעש"ט שלפעמים יורדת נשמה למטה ויהיה שבעים שמונים שנה רק כדי לעשות טובה ליהודי בגשמיות ובפרט ברוחניות! ולא דווקא ליהודי שהוא מכיר, אלא כמו שהוסיף במקום אחר שאהבת ישראל צריכה להיות גם ליהודי בקצווי תבל אשר מעולם לא ראה אותו!

וכן בענייננו: בריאתו עם כישרונות המאפשרים לו להיות חכם גדול בחכמה מסוימת – אינה אלא כדי שינצל זאת לעשות טובה לזולתו!

והשנית, שדווקא על ידי גישה זו (שמוותר על שלימות עצמו בשביל טובת הזולת) – אפשר להשיג את החכמה לאמיתתה. כי התנאי הראשון להשגה אמיתית הוא – להפשיט את עצמו מכל עניין של נטייה וכו' לאיזה צד שהוא (ועל-אחת-כמה זכמה שאינו קובע מלכתחילה המסקנה, עוד לפני שהתחיל לעיין בעניין...). ובלשון הכתוב³⁰ – "השוחד יעוור עיני חכמים";

והשוחד הכי גדול האפשרי בחיי החכם הוא – ישות עצמו!

איש המחזיק את עצמו לחכם גדול בחכמת הרפואה (לדוגמא) ובפרט אם מחזיק עצמו לחכם גדול כבר יותר מג' שני חזקה... – כמה קשה לו להודות בטעותו! ובפרט אם טעותו הוכחה לו על ידי חכם שני, שאז בוודאי לא יתאים לו להודות בשום אופן, אלא יחפש כל מיני סברות כו' לתרץ חידושו. כי מצד השוחד של ישות עצמו אין הוא מעוניין בחיפוש האמת, כי אם רק להגן על ישותו... וגם כאשר טוענים אליו שזה נוגע לרפואת

חולה פלוני בפועל – אין זה נוגע לו כלל, שכן, הוא מעוניין רק בשלימות מציאותו, ומה נוגע לו הנעשה אצל השני, ובפרט שהלה (לדעתו) "כבהמות נדמה"!

דווקא עליידי זה שהחכם אינו חושב אודות מציאות וישות שלו, וכל התעסקותו בחכמה היא רק כדי למלאות שליחותו של הקב"ה ללא פניות כלל וכלל – בטוחים שגם השגת החכמה תהיה לאמיתתה.

וזהו תוכן ב' העניינים האמורים בנוגע לעבודה בקבלת עול – כפי שהשתלשלו גם בענייני העולם, גם בנוגע לאומות העולם, "רומזת בתחתונים".

ז. על-פי האמור לעיל, מובנת ההוספה של פרטי סיפור פרשת המרגלים לגבי כללות העניין של "שלח" – בנוגע להוראה ולימוד בעבודת האדם:

העניין של "שלח" מהווה הוראה כללית שיהודי צריך לצאת מעצמו כדי לעשות ארץ ישראל כו'. אמנם, מפרטי סיפור שילוח המרגלים – שלא רצו להיכנס לארץ אלא להישאר במדבר, והמענה ש"חפץ בנו ה'", ו"טובה הארץ מאוד מאוד" – למדים בפרטיות יותר בנוגע ליציאה מעצמו.

שהצורך לצאת מעצמו אינו מפני שנמצא במעמד ומצב ירוד ח"ו – אדרבה: מדובר אודות "דור דעה", שנמצאים במעמד ומצב הכי נעלה, דביקות בה', עבודה מאהבה כו', ואף-על-פי-כן, נדרשת מהם העבודה בקבלת עול, לצאת ממקומו וללכת לארץ ישראל כו', אשר, עליידי זה מיתוסף גם במעמדו ומצבו, שזהו עניין "טובה הארץ מאוד מאוד".

(קטעים משיחת שבת פרשת שלח ה'תשמ"ו; ותוועדויות תשמ"ו, כרך ג, עמ' 650-658 – בלתי מוגה)

(29) "היום יום" ה' אייר. ובכ"מ.

(30) שופטים טז, יט.

כניסת כל ישראל לגאולה השלמה

רוצים את הגאולה בגשמיות

התוכן דפשוטות הכתובים – "והביא אותנו אל הארץ הזאת ונתנה לנו ארץ אשר היא זבת חלב ודבש", כניסה לארץ ישראל בפשוטות ובפועל, בגאולה האמיתית והשלמה על ידי משיח צדקנו. אמנם העבודה הקשורה עם ארץ ישראל הרוחנית – עבודה נעלית היא, אבל אף־על־פי־כן, אין להסתפק בכך ח"ו, יש לדעת שהעבודה הקשורה עם ארץ ישראל הרוחנית היא הכנה לקראת הכניסה לארץ ישראל כפשוטה, בפועל ממש. וכמו כן בנוגע לעניין הגאולה – שאין להסתפק בגאולה רוחנית בלבד, אלא העיקר הוא – גאולה האמיתית והשלמה בפועל ממש. וכידוע הסיפור שכאשר אדמו"ר הצמח צדק אמר בקשר להדפסת ה"ליקוטי־תורה" שזהו עניין של גאולה – השיב בנו וממלא מקומו, נשיא ישראל שצריכים ורוצים את הגאולה כפשוטה! הדפסת ה"ליקוטי־תורה" היא אמנם עניין נעלה ביותר, עד לתכלית העילוי – "ידעתי הייתיו", אבל אף על פי כן, תכלית הכוונה היא – "טובה הארץ מאד מאד", "ארץ זבת חלב ודבש" כפשוטה. וכל זה יהיה כאמור, בגאולה האמיתית והשלמה על ידי משיח צדקנו, שאז יצאו כל בני ישראל מהגלות ויכנסו לארץ ישראל הגשמית, "ארץ זבת חלב ודבש", ארץ שבה חורשים וזורעים כו', – אלא שבני ישראל עצמם לא יצטרכו להתייגע בכל עניינים אלו, כמו שכתוב "ועמדו זרים ורעו צאנכם ובני נכר איכריכם גו'", ואילו בני ישראל יקבלו את הכול מן המוכן.

לא ישאר אף יהודי בגלות – כפשוטו

עוד מעלה בכניסה לארץ בגאולה האמיתית והשלמה – בנוגע לשלימות העם, שכל בני ישראל ממש יכנסו לארץ, כולל – מתי מדבר, שגם הם יכנסו לארץ, ביחד עם משה רבינו: דור המדבר – לא זכה להיכנס לארץ, ונשארו כולם במדבר, ולא נשאר מהם "כי אם כלב בן יפונה ויהושע בן נון" שהם "חזי מן האנשים ההם", כולל הפירוש – "שנטלו חלקם של מרגלים בארץ וקמו תחתיהם לחיים", ואילו כל השאר – נשארו במדבר. [...] וזהו דבר פלא – שלא שמים לב אודותיו:

בדרך כלל מבואר שהגאולה העתידה תהיה "כימי צאתך מארץ מצרים" היינו, שאפילו יהודי אחד לא יישאר בגלות, כפי שהיה ביציאת מצרים, שאפילו יהודי אחד לא נשאר בארץ מצרים (מה שאין כן בשאר הגאולות שביניהם כו').

אמנם, תכלית היציאה ממצרים היא – לא רק "והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים גו'", כי אם "והבאתי אתכם אל הארץ", ומכיוון שעניין זה לא היה בשלימותו בגאולה דיציאת מצרים – שהרי ששים ריבוא בני ישראל שיצאו ממצרים נשארו במדבר ולא זכו להיכנס לארץ – ויושלם רק בכניסה לארץ שתהיה בגאולה האמיתית והשלמה, נמצא, שאמיתית ושלימות הגאולה דכל בני ישראל (שאפילו יהודי אחד לא נשאר כו') היא – בגאולה העתידה.

(קטעים מהתנועות ליל י"ב בסיוון ה'תשד"מ. התנועות תשד"מ ח"ג עמ' 1974 ואילך)

המבצעים הקדושים לזיכוי הרבים

סגולת "מבצע תפילין" וזיכוי הרבים בד' מינים – נזכרו בדברי הרבי מהורש"ב והרבי הרי"צ • על השפעת מצוות מעשיות אלו על הנפש הבהמית של האדם, וסטודנטים שחזרו להניח תפילין בתקופת פרעות קייב • מעשה בחסיד, עליו אמרו – צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל • מקורות קדומים לצורך בחיזוק מצוה זו בתוך המון העם • מסדרת יסודות בהררי קודש

תועלת לנשמות

לזכות בני ובנות ישראל בברכת הד' מינים בחג הסוכות. בעוד שבאופן רשמי נכתב בשושלת היחס ב'היום־יום': "פותח בתעמולה אודות "מבצע תפילין", בקיץ תשכ"ז.

מה מיוחד שני "מבצעים" אלו שהיו הראשונים? הנה דברים שאמר כב' קדושת אדמו"ר מהורש"ב נ"ע בשמחת תורה תרס"ט (רשימת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ – תורת שלום עמ' 144):

"עצה היעוצה לנשמות כאלו שאינם נמשכים לשום עבודה דבירורים כלל... ולזאת עצה היעוצה לנשמות כאלו שהוא העבודה דמצות מעשיות, וגם זה בדרך סגולה, כשמניח תפילין בפועל כדבעי, הנה זה סגולה לנפש־הבהמית, וכמו־כן כשמנענע בלולב ומיניו הרי הוא סגולה שעלידי עבודות האלו וכהאי־גוונא הנה היא [=הנשמה] נעשית כלי שיהיה שייך לאיזה עבודה על־כל־פנים".

ושם בהמשך:

"צריך הוא לעשות בהידור ושלא להתבייש כלל, וזאת תהיה רפואתו, הגם שהוא בדרך סגולה".

מקובל לחשוב שהמבצעים, ובעיקרם מבצע תפילין ומבצע ד' מינים, הם חידוש של 'דור השביעי'. מסתבר ששורשיהם נטועים עוד בדברי והוראות הרבי מהורש"ב והרבי מוהרי"צ.

בשבת בראשית תשכ"ח (לקוטי שיחות כרך ו' עמ' 221 ואילך) התייחס הרבי בפרוטרוט לשאלות ו"טענות" בנושא מבצע תפילין (הדברים נדפסו עם הוספות לאחרונה ב'תורת מנחם' כרך נא עמ' 221-229); הצביע על מקורות וביסס את העניין כמתחייב על פי תורה והלכה.

ברשימתנו זו נסיף הערות ומקורות שאינם אלא בבחינת כיהודא ועוד לקרא, כפשוט.

בתשרי תשכ"ח נתקבלה הוראה ממזכירות הרבי (מקדש מלך כרך ד' עמ' תקי; צעירי אגודת חב"ד עמ' 249):

"לעשות מבצע ד' מינים אצל הכותל, בתנופה כמו מבצע תפילין ובה מלאים הוראת אדמו"ר שליט"א".

ובאמת כבר בשנת תשי"ד "מעורר [הרבי]